

Ekonomiska planeringsförutsättningar för budget 2025-2027 (2029)

6

2024KS50

Kommunstyrelsen

Datum
2024-02-16

Diarienummer
2024KS50 042

Ekonomiska planeringsförutsättningar för budget 2025-2027 (2029)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till beslut i kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige noterar de ekonomiska planeringsförutsättningar som ligger till grund för arbetet med budget och plan för perioden 2025-2027 (-2029).

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige ska den 13 juni 2024 fatta beslut om driftbudget/plan inför perioden 2025-2027 och investeringsbudget/plan 2025-2029. I samband med beslutet fastställs även kommunövergripande mål och inriktningar för perioden.

Inför kommunfullmäktiges beslut arbetar den politiska organisationen parallellt med förvaltningen i syfte att ta fram underlag inför kommunfullmäktiges beslut. Dokumentet *Ekonomiska planeringsförutsättningar 2025-2027 (-2029)* redovisar förvaltningens bedömning av det ekonomiska läget och de ekonomiska och praktiska förutsättningar som ingår i det kommande budget- och planeringsarbetet. Dokumentet innehåller en uppdatering av befintlig politiskt fastställd plan med bland annat befolkningsförändringar, förändringar av skatte- och statsbidragsprognos, pensionsprognos och löneutfall. Driftresultatet för år 2027 är uppdaterat med konsekvenser av fastställd investeringsplan och befolkningsprognos.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet innebär att budgetarbetet för 2025-2027 (-2029) påbörjas. Ärendet i sig innebär dock inga kostnadsmässiga konsekvenser utöver tilldelad ram.

Förvaltningen bedömer att de redovisade förutsättningarna i kombination med befintliga styrdokument, samt nu gällande flerårsplanering kan ligga till grund för det kommande budgetarbetet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 16 februari 2024
- Ekonomiska planeringsförutsättningar 2025-2027 (-2029)

Pia Alhäll
Kommundirektör

Oskar Nilsson
Ekonomichef

Ekonomiska planerings- förutsättningar inför budget/plan 2025-2027 (-2029)

Innehåll

Arbetsätt för budgetprocess 2025-2027 (-2029)	3
Budgetprocessen	3
Underlag för beslut om budget 2025-2027 (-2029)	5
Beslut att fatta i samband med budget 2025-2027 (-2029).....	6
Ekonomisk omvärld	7
Samhällsekonomi.....	7
Kommunernas ekonomiska utveckling.....	7
Ekonomiska planeringsförutsättningar 2025-2027 (-2029)	9
Härryda kommuns ekonomiska utveckling och nuläge.....	9
Ekonomiska planeringsförutsättningar	9
Driftkalkyl 2025-2027.....	10
Investeringskalkyl 2025-2029	11
Exploatering, finansieringsplan 2025-2029	11
Hantering av interna kostnader.....	11
Innehåll och tidplan för budgetarbetet	13
Dokument och innehåll för budgetarbetet.....	13
Preliminär tidplan för budgetarbetet	13
Roller i budgetarbetet.....	14

Arbetsätt för budgetprocess 2025-2027 (-2029)

Budgetprocessen

Styrmodell

Kommunens styrmodell innebär att styrning sker via vision, förhållningssätt och tydliga grunduppdrag samt via politiska inriktningar och mål kombinerat med ekonomiska ramar. Visionen utgör en gemensam ledstjärna och pekar ut riktningen för kommunen. Visionen lyder:

***Härryda – här vågar vi!** I Härryda kommun bygger vi framtiden. Här har människor och företag möjlighet att växa och blomstra. Här lyfter idéer och landar lösningar som håller för kommande generationer. Våra ledord: mod, nytänkande, handlingskraft.*

Genom vårt förhållningssätt - hur vi agerar i vårt uppdrag - påverkar vi alla upplevelsen av Härryda kommun. Vårt förhållningssätt:

Varje dag gör vi mötet med Härryda kommun enkelt. Vi är engagerade, ser möjligheter och skapar lösningar. Vi är kompetenta, professionella och öppna för olika perspektiv. Vi prövar nya idéer och vill alltid bli bättre. Tillsammans åstadkommer vi mer!

En bärande del i styrmodellen är att tydliggöra verksamheternas grunduppdrag och att säkerställa kvaliteten i grunduppdraget. Verksamhetens grunduppdrag avser uppdrag enligt lagstiftning och andra statliga och kommunala styrdokument. Grunduppdraget är relativt beständigt över tid.

Politiska inriktningar och mål uttrycks dels i en strategisk plan för mandatperioden som antas av kommunfullmäktige, dels årligen i budgeten. Utifrån detta utarbetas nämnspecifika verksamhetsplaner där även kvalitetsindikatorer ingår för att beskriva kvaliteten i grunduppdrag, inriktningar och mål.

Arbetsätt

Förvaltningens arbete med att ta fram de ekonomiska planeringsförutsättningarna för den kommande planperioden tar i allt väsentligt sin utgångspunkt i det budgetbeslut som kommunfullmäktige tog den 15 juni 2023.

Under våren 2024 arbetas förslag till produktionsplan för detaljplanering av bostäder/verksamheter, befolkningsprognos och lokalresursplan fram. Förvaltningen färdigställer också förvaltningens bedömning och underlag till budget och överlämnar underlaget till ekonomiutskottet i mitten av maj. Arbetet syftar till att kommunfullmäktige ska kunna anta budget med prioriterade mål och inriktningar den 13 juni 2024. Under september antar nämnd och styrelse, mål och inriktningar för respektive nämnds verksamhetsplan.

Verksamhetsplanerna för kommunstyrelsen, socialnämnden och nämnden för utbildning, kultur och fritid kommer att arbetas fram av förvaltningen och planerna antas av styrelse och nämnder i december 2024.

Underlag för beslut om budget 2025-2027 (-2029)

Härryda kommun har ett arbetssätt för långtidsplanering som innehåller nedanstående delar. Dessa utgör underlag för beslut om budget 2025-2027 (-2029) i kommunfullmäktige den 13 juni 2024.

Strategisk plan 2023-2026

Den strategiska planen fastställdes av kommunfullmäktige den 30 mars 2023 och ingår som ett underlag i förvaltningens budgetarbete. Den strategiska planen innehåller:

- Samhällsutveckling i Härryda
- Kommunens verksamheter, viktigt och prioriterat
- Mål för god ekonomisk hushållning

Produktionsplan för detaljplaner 2025-2029 (bostäder och verksamheter)

Produktionsplan för bostäder och verksamheter 2025–2029 utgör ett verktyg för kommunen att prioritera vilka bostadsprojekt samt mark för verksamheter som ska genomföras inom tidsperioden. Produktionsplanen utgör därmed underlag för planering av detaljplaner, kommunala investeringar i form av vägar, vatten- och avloppsledningar samt annan kommunal infrastruktur och service.

Produktionsplanen uppdateras årligen med kända projekt för bostad- och verksamhetsutbyggnad och utgör ett planeringsunderlag för politikens budgetarbete och kommunens befolkningsprognos.

Lokalresursplan 2025-2029

Lokalresursplanen, som bygger på produktionsplan för detaljplanerade bostäder och befolkningsprognos, redovisar behovet av verksamhetslokaler under de kommande fem åren. Lokalresursplanen får konsekvenser i driftbudgeten och i många fall i investeringsbudgeten. Dessa planer ligger till grund för upprättandet av övriga delar i budget/plan.

Driftbudget för år 2025-2027 samt investeringsplan för 2025-2029

Driftbudgeten upprättas för de kommande tre åren och investeringsbudget/plan för de kommande fem åren. Budgetåret utgör första året i planen.

Exploatering, finansieringsplan 2025-2029

Varje år upprättas en finansieringsplan för exploatering som redovisar de exploateringsprojekt som är aktuella för planperioden.

Beslut att fatta i samband med budget 2025-2027 (-2029)

I samband med beslut om budget 2025-2027 (-2029) den 13 juni 2024 fattas också beslut om:

Utdebitering

Kommunfullmäktige ska varje år fastställa utdebiteringen för kommande år.

Tak för investeringar 2025

Kommunfullmäktige ska varje år fastställa ett tak för investeringar kommande år.

Långfristig upplåning 2025

Beslut om långsiktig upplåning för kommande år fattas.

Anslagsbindning 2025

Anslagsbindningen i relation till nämnderna fastställs varje år för drift- och investeringsbudget.

Ekonomisk omvärld

Samhällsekonomi

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) beskriver i ”*Ekonomirapporten oktober 2023*” om samhällsutvecklingen på följande sätt.

Tillväxten har den senaste tiden globalt sett varit låg, och på grund av de senaste årens inflations- och ränteuppgångar har svensk BNP noterat en nedgång. Inflationen är visserligen på väg neråt nu men det betyder inte att priserna sjunker, snarare inte ökar lika snabbt. Den högre prisnivån kommer bestå vilket gör att köpkraften minskar för alla sektorer i ekonomin. Trots försvagningen i ekonomin, både globalt och nationellt, har sysselsättningen inte påverkats nämnvärt i Sverige. Detta väntas förändras i takt med försämring av konjunkturen. Under 2024 prognostiseras arbetslösheten att öka till 8,8 procent. Kommunsektorn kommer känna av både den försvagade konjunkturen, inflationsökningen och det höga ränteläget. Även om skatteunderlaget ökar i kronor och ören innebär det en minskning i reala termer och under 2024 minskar det reala skatteunderlaget betydligt. Effekten av detta är en dämpning av kommunsektorns köpkraft.

Nyckeltal för svensk ekonomi	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Realt skatteunderlag	1,6	-1,1	-1,8	4,3	2,2	1,4
Faktiskt skatteunderlag	5,8	5,3	2,6	4,7	4,1	4,0
Bruttonationalprodukt (BNP)	0,1	0,3	-0,5	-0,4	0,3	0,1
Konsumentprisindex (KPI)	8,4	8,7	3,3	1,4	1,7	1,8
Arbetslöshet	7,5	7,6	8,8	8,7	8,1	7,8
Timlön, konjunkturlönestatistiken	2,7	3,7	3,9	3,5	3,3	3,3
Styrränta	2,5	4,0	3,25	2,0	2,0	2,0

(Källa: cirkulär 23:56 2023 SKR)

Kommunernas ekonomiska utveckling

I SKR:s rapport ”*Ekonomirapporten, oktober 2025*” beskrivs kommunernas framtida utmaningar och ekonomiska utveckling de senaste åren på följande sätt.

Till följd av höga prisökningar, ökade pensionskostnader och högt ränteläge är kommunernas ekonomi mer ansträngt än på många år. Resultaten kommer falla och många kommuner väntas gå med underskott under 2024. För att hålla ekonomin i balans krävs fortsatt återhållsamhet och effektiviseringar. Troligtvis

kommer några kommuner behöva höja skatten för att kompensera för kostnadsökningarna och urholkningen av skatteunderlaget. Kommunerna behöver anpassa verksamheten med hjälp av digital teknik och nya arbetssätt, där både arbetskraftsbristen och de ekonomiska utmaningarna behöver tas hänsyn till. En avgörande faktor för att kommunernas resultatnivåer ska förbättras är att inflationen sjunker tillbaka till inflationsmålet om cirka två procent.

Ekonomiska planeringsförutsättningar 2025-2027 (-2029)

Härryda kommuns ekonomiska utveckling och nuläge

Under en period har kommunens resultat varit mycket goda, med undantag för 2018. Resultatet för 2018, undantaget intäkter från exploateringsverksamheten, visade ett negativt resultat. 2019 blev resultatet bättre, 71 mnkr, men även detta år ingår intäkter från exploateringsverksamheten med 40 mnkr. 2020 till 2023 visar kommunen ett resultat om över 200 mnkr per år och även om exploateringsintäkterna också dessa år är betydande är resultaten exklusive exploatering mycket goda. De finansiella målen uppfylls mer än väl med dessa resultat. Dessutom har Va- och avfallsverksamheten bolagiserats vilket ytterligare förstärkt soliditeten i kommunen.

2024 ser däremot ut att bli ett ansträngt år. Med ökande pensionskostnader och en inflation som trycker upp kostnadsläget kommer det finansiella målet om att resultatet ska uppgå till 2,5% av skatter och bidrag inte nås för det enskilda året. Inför 2024 vidtogs åtgärder i budgetarbetet för att nå upp till ett resultat om 30 mnkr men de senaste pensions- och skatteprognoserna gör att resultatet sänks med ca 10 mnkr till 20 mnkr. Kommunstyrelsen har en reserv om 10 mnkr men övriga nämndsreserver är borttagna inför 2024.

Ekonomiska planeringsförutsättningar

För perioden 2025-2027 innebär resultatnivåerna att de finansiella målen för god ekonomisk hushållning nås. Målen mäts både per år och sett i ett rullande fyraårsperspektiv. Med justering för nya skatteprognoser, pensionsprognoser och lönerevisioner uppgår resultatet cirka 147 mnkr för 2025.

En sak som kan komma att påverka skatteintäkterna kommande år är befolkningsutvecklingen. Under 2023 har befolkningsutvecklingen varit lägre än väntat och detta kommer visa sig i lägre skatteintäkter framöver, men också lägre kostnader i form av lägre behov av platser i våra verksamheter. Budgeten och de ekonomiska planeringsförutsättningarna bygger på den prognos som noterades i kf i april 2023 och först i april/mars finns en reviderad befolkningsprognos färdig för kommande planperiod. Först då kan vi se vilka effekter den lägre befolkningen har på skatteintäkter och behov av platser.

Den största anledningen till att resultatnivåerna förbättras mellan 2024 (30 mnkr) och 2025 (147 mnkr) är att kostnaderna för pensioner prognostiseras sjunka tack vare att inflationen väntas vända nedåt och ligga runt 2 procentsmålet. För 2025 prognostiseras kpi till 1,4 procent. Sänkningen av inflationen speglas tydligt i pensionskostnaderna. Där väntas kostnaderna sjunka från en nivå om ca 300 mnkr under 2024 till 170 mnkr 2025 och 150 mnkr under 2026. Kostnadsminskningen för pensioner mellan 2024 och 2025 uppgår till hela 130 mnkr. Inflationens påverkan på övriga varor och tjänster visar inte samma kostnadsminskningar. Sänkt inflation betyder att kostnaderna inte ökar lika snabbt längre. Det betyder inte att kostnaderna minskar. I tidigare års budgetarbete har inte verksamheterna kompenserats nämnvärt för inflationsrelaterade kostnadsökningar. I årets budgetarbete behöver inflationens effekter på budgeten ses över.

Driftkalkyl 2025-2027

I kalkylen inkluderas objekt för 2027 som finns med i Lokalresursplanen 2024-2028. Kostnader för målgruppsförändringar för 2027 är beräknade utifrån senaste befolkningsprognos. Löneökningar är kalkylerade till 3 procent för 2025-2027. Beräkningarna för skatteintäkter och pensionskostnader grundas på SKR:s och KPA Pensions prognoser från december 2023. Kommunstyrelsens reserv om 20,2 mnkr, nämnden för utbildning, kultur och fritids reserv om 6,5 mnkr och socialnämndens reserv om 5,5 mnkr ingår i kalkylen. Av ks reserv är 10 mnkr avsatt för ökat fastighetsunderhåll och 2,2 mnkr avser en reserv för Råda Säteri. Resterande 8 mnkr är en fri reserv för kommunstyrelsen.

Nedan redovisas reviderad budget med anledning av nya ekonomiska förutsättningar jämfört med antagen budget/plan.

Resultaträkning, tkr	Bokslut 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Verksamhetens nettokostnader	2 401 814	2 661 725	2 712 428	2 801 947	2 912 857
Skatter och bidrag	-2 711 150	-2 755 965	-2 901 026	-3 012 997	-3 153 835
Finansiella kostnader och intäkter inkl finansiell kostnad för pensioner	41 127	63 697	41 317	26 264	27 069
RESULTAT	268 209	30 543	147 281	184 786	213 909
<i>Resultat enligt fastställd budget/plan</i>			132 504	174 750	174 750
<i>Avvikelse jämfört med fastställd budget/plan</i>			14 777	10 036	39 159
<i>Resultatets andel av skatter och bidrag enl fastställd budget/plan</i>			4,6%	5,8%	5,8%
Resultatets andel av skatter och bidrag enl nya förutsättningar			5,1%	6,1%	6,8%

Investeringskalkyl 2025-2029

Kommunfullmäktige har fastslagit en övre gräns för de årliga investeringarna om 300 mnkr. I fastställda planer har den totala investeringsvolymen dock ofta varit högre. Orsaken är svårigheter att bedöma exempelvis möjliga igångsättningstider. Kommunstyrelsen ansvarar för att den sammanlagda investeringsvolymen inte överstiger den av kommunfullmäktige fastställda gränsen. En halv procent av den totala investeringsvolymen avsätts till konstnärlig utsmyckning, dock högst två mnkr per år. Nedan redovisas den fastställda planen avseende investeringar.

Belopp i tkr	Bokslut 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Kommunstyrelsen	186 996	142 391	309 860	211 561	295 639	291 890	291 890
Nämnd för utbildning, kultur och fritid	9 300	14 100	11 300	19 300	11 300	23 300	23 300
Socialtjänstnämnden	1 767	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400
Summa investeringsutgifter	198 063	158 891	323 560	233 261	309 339	317 590	317 590

Exploatering, finansieringsplan 2025-2029

Finansieringsplan för exploatering ska omfatta perioden 2025-2029 och tas fram av sektorn för samhällsbyggnad.

Hantering av interna kostnader

Lokalkostnader

Återkommande indexuppräknning görs normalt inför varje ny period för budget/plan. Behov av verksamhetslokaler tas om hand i Lokalresursplanen. Sektorn för teknik- och förvaltningsstöd tar upp investeringsbehovet utifrån lokalresursplanen och respektive sektor ska inrymma de blivande hyreskostnaderna i driftbudgeten. Respektive sektor ansvarar för alla inventarieanslag, även de som är direkt kopplade till objekt i lokalresursplanen.

Övriga driftkostnader

I kalkylen har förvaltningen beräknat löneökningstakten till 3,0 procent från och med 2025. Detta inkluderar även strategiska satsningar och jämställda löner. Prisökningar till obligatoriska verksamheter som är konkurrensutsatta såsom fristående för- och grundskola och hemtjänst enligt Lagen Om Valfrihet (LOV)

kompenseras för löneökningar enligt samma principer som för verksamheter i egen regi. Dessa medel budgeteras centralt och fördelas ut av förvaltningen till verksamheterna efter verkligt utfall. För övrig inflation sker ingen automatisk kompensation i ramarna vilket i praktiken betyder en effektivisering för verksamheterna.

Internränta

Internräntan bedöms utifrån kommunens egna genomsnittliga räntekostnad för kommunens externa upplåning. I dagsläget har kommunen ingen upplåning och har därför ingen egen kostnad att relatera till. SKR:s rekommendation för 2024 är 2,5 procent och statslåneräntan i januari 2024 uppgår till 2,01 procent. Förvaltningens bedömning är att nuvarande internräntenivå om 2,0 procent är relevant även för 2025.

Kalkylerat personalomkostnadspålägg

Personalomkostnadspålägg i kommunal verksamhet rekommenderas av SKR till 47,18 procent för 2024 vilket är en höjning jämfört med 2023 för att täcka ökade kostnader för pensioner. Om inflationen sjunker inför 2025 kommer också personalomkostnadspålägg att minska. En prognos från SKR är att personalomkostnadspålägg uppskattas till ca 42 procent för 2025. Förvaltningen gör bedömningen att nuvarande nivå om 41,0 procent täcker kostnaderna för årets intjänande och föreslår att den nivån används under perioden 2025-2027. Pensionskostnader som avser uppräknings av tidigare intjänad skuld budgeteras och redovisas under finansförvaltningen.

Innehåll och tidplan för budgetarbetet

Dokument och innehåll för budgetarbetet

- Strategisk plan 2023-2026
- Driftbudgeten ska omfatta åren 2025-2027.
- Investeringsbudgeten ska omfatta perioden 2025-2029.
- Exploatering, finansieringsplan ska omfatta perioden 2025-2029.
- Verksamhetsplan 2025-2027
- Produktionsplan för detaljplanering bostäder/verksamheter ska omfatta perioden 2025-2029.
- Lokalresursplanen ska omfatta perioden 2025-2029.
- Taxor och avgifter behandlas i kommunfullmäktige som separata ärenden.

Preliminär tidplan för budgetarbetet

Forum	Datum	Aktivitet
KS	7 mar	Ekonomiska planeringsförutsättningar för budget/plan 2025-2027 (2029)
KF	27 mar	Ekonomiska planeringsförutsättningar för budget/plan 2025-2027 (2029)
EkU	25 apr	Avstämning/dialog
EkU	16 maj	Redovisning av förvaltningens bedömning med underlag för budget 2025-2027 (2029)
KS	30 maj	Förslag till fullmäktige
KF	13 juni	Beslut om budget 2025 med plan för perioden 2026-2027 (2029) samt prioriterade övergripande mål och inriktningar
UKFN	24 sept	Beslut om nämndens mål och inriktningar för 2025
SOCN	25 sept	Beslut om nämndens mål och inriktningar för 2025
KS	26 sept	Beslut om nämndens mål och inriktningar för 2025
KS	11 dec	Beslut om verksamhetsplan 2025
UKFN	17 dec	Beslut om verksamhetsplan 2025
SOCN	18 dec	Beslut om verksamhetsplan 2025

Roller i budgetarbetet

Kommunfullmäktige fattar beslut om:

- Mål för god ekonomisk hushållning
- Prioriterade mål och inriktningar på kommunövergripande nivå
- Driftsramar och anslagsbindning för respektive nämnd
- Investeringsbudget och anslagsbindning per nämnd samt tak för nettoinvesteringarna, finansieringsplan för exploatering, utdebitering, långfristig upplåning samt budget för revisorerna
- Uppdrag till kommunstyrelsen, nämnden för utbildning, kultur och fritid samt socialnämnden att utarbeta mål och inriktningsdokument med ekonomiska ramar för respektive verksamhetsansvar med utgångspunkt i fullmäktiges beslut.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen bereder ärendet Budget 2025 och plan 2026-2027 – mål, inriktningar och ekonomiska ramar för nämnderna till fullmäktige.

Nämnden för utbildning, kultur och fritid fattar beslut om:

- Mål och inriktningsdokument och uppdrag till förvaltningen att utarbeta verksamhetsplan och budget med utgångspunkt i mål och inriktningsdokumentet och förslag till anslag på verksamhetsnivå.
- Verksamhetsplan 2025-2027.

Socialnämnden fattar beslut om:

- Mål och inriktningsdokument och uppdrag till förvaltningen att utarbeta verksamhetsplan och budget med utgångspunkt i mål och inriktningsdokumentet och förslag till anslag på verksamhetsnivå.
- Verksamhetsplan 2025-2027.

Kommunstyrelsen i sin roll som verksamhetsnämnd fattar beslut om:

- Mål och inriktningsdokument och uppdrag till förvaltningen att utarbeta verksamhetsplan och budget med utgångspunkt i mål och inriktningsdokumentet och förslag till anslag på verksamhetsnivå.
- Verksamhetsplan 2025-2027.